

ІСТОРІЯ

УДК 94(477.83):(470+571)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15275906>

**Соціально-економічні процеси в Галичині в роки Першої світової війни
(на прикладі Бойківщини й Надсяння)**

Рибак Богдан Тарасович,

аспірант кафедри всесвітньої історії, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, Україна,
<https://orcid.org/0009-0004-8286-4394>

Куцак Тарас Любомирович,

аспірант кафедри всесвітньої історії, факультет історії, політології і міжнародних відносин, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, Україна,
<https://orcid.org/0009-0003-8818-3947>

Ткачук Анна Іллівна,

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри правових дисциплін, Херсонський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП», м. Херсон, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-7473-490X>

Прийнято: 07.04.2025 | Опубліковано: 24.04.2025

Анотація: Дослідження присвячено аналізу соціально-економічних процесів у Галичині, зокрема в Бойківщині й Надсянні, у роки Першої світової

війни. Воєнні дії, окупаційні режими й мобілізація суттєво вплинули на традиційний уклад життя місцевого населення, призвели до руйнації господарських зв'язків, зменшення виробництва й занепаду аграрного сектору. Метою роботи є виявлення ключових змін у соціальній структурі населення, економічній діяльності, механізмах виживання громад і трансформації суспільних відносин у контексті воєнних випробувань. Особливу увагу приділено змінам у сфері сільського господарства, торгівлі, ремесел, а також соціальним аспектам, зокрема становищу жінок, духовенства й інших вразливих груп населення. Проаналізовано стратегії адаптації місцевих громад до нових викликів, серед яких активні міграційні процеси, пошук альтернативних засобів заробітку, розвиток тіньової економіки, взаємодія з окупаційною владою та самоорганізація населення. Багато родин були змушені змінювати місце проживання в пошуку безпечніших регіонів або виїжджати за кордон у краді умови. Деякі громади знаходили вихід у кооперації, створювали спільні господарства, практикували бартерні форми обміну товарами й послугами. Галичина зазнала серйозних політичних змін: боротьба між різними етнічними групами загострилася, що в подальшому суттєво вплинуло на регіональну ситуацію. Проведений аналіз дозволяє констатувати глибокі перетворення соціально-економічного життя регіону, довготривалі наслідки воєнної економіки, зміну соціальних ролей та формування нових моделей виживання. Трансформації, що відбулися в умовах війни, мали не лише короткостроковий кризовий характер, але й вплинули на подальші суспільні й економічні процеси в повоєнний період. Отримані результати вказують на необхідність подальших досліджень впливу військових конфліктів на локальні суспільства, їхню стійкість та адаптивність у періоди кризових явищ, а також на можливі історичні паралелі з сучасними викликами, пов'язаними з війнами та соціально-економічними потрясіннями.

Ключові слова: окупація, аграрний сектор, адаптація населення, мобілізація, воєнна економіка.

Socio-economic processes in Galicia during the First World War (on the example of Boykivshchyna and Nadsyannia)

Bohdan Rybak,

Doktorant of the Department of World History, Faculty of History, Politology and International Relations, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0004-8286-4394>

Taras Kutsak,

Doktorant of the Department of World History, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0004-8286-4394>

Anna Tkachuk,

PhD in History, Associate Professor, Department of Legal Disciplines, Kherson Institute, Interregional Academy of Personnel Management, Kherson, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-7473-490X>

***Abstract:** The study is devoted to the analysis of socio-economic processes in Galicia, in particular in Boykivshchyna and Nadsyany, during the First World War. Military operations, occupation regimes and mobilization significantly affected the traditional way of life of the local population, led to the destruction of economic ties, a decrease in production and the decline of the agricultural sector. The aim of the work is to identify key changes in the social structure of the population, economic activity, survival mechanisms of communities and the transformation of social*

relations in the context of military trials. Particular attention is paid to changes in the sphere of agriculture, trade, crafts, as well as social aspects, in particular the position of women, clergy and other vulnerable groups of the population. Strategies for adapting local communities to new challenges are analyzed, including active migration processes, the search for alternative means of earning money, the development of the shadow economy, interaction with the occupation authorities and self-organization of the population. Many families were forced to change their place of residence in search of safer regions or go abroad for better conditions. Some communities found a way out in cooperation, created joint farms, practiced barter forms of exchange of goods and services. Galicia underwent serious political changes: the struggle between different ethnic groups intensified, which subsequently significantly affected the regional situation. The analysis conducted allows us to state deep transformations of the socio-economic life of the region, the long-term consequences of the war economy, the change of social roles and the formation of new models of survival. The transformations that occurred in the conditions of war were not only of a short-term crisis nature, but also influenced further social and economic processes in the post-war period. The results obtained indicate the need for further research into the impact of military conflicts on local societies, their resilience and adaptability during periods of crisis, as well as possible historical parallels with modern challenges associated with wars and socio-economic upheavals.

Keywords: *occupation, agricultural sector, population adaptation, mobilization, war economy.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з актуальними науковими чи практичними завданнями. Період Першої світової війни став переломним для Галичини, оскільки бойові дії, окупаційні режими й загальна дестабілізація докорінно змінили соціально-економічний

уклад регіону. Особливо гостро ці процеси проявилися в Бойківщині й Надсянні – етнографічних землях, населених переважно українцями, які відігравали важливу роль у сільському господарстві й культурному житті краю. Війна спричинила масову мобілізацію, переміщення населення, руйнування інфраструктури, економічний занепад і глибоку соціальну кризу, що вплинуло на розвиток регіону й мало тривалі наслідки.

Актуальність теми визначається необхідністю комплексного аналізу змін, які відбувалися в суспільстві внаслідок військових дій. Дослідження соціально-економічних процесів у Бойківщині й Надсянні дозволить глибше зрозуміти механізми виживання місцевого населення в умовах війни, умови адаптації до нових політичних реалій та змін у структурі господарства. Крім того, порівняння соціально-економічного стану цих регіонів у довоєнний, воєнний та повоєнний періоди дасть можливість оцінити довготривалі наслідки Першої світової війни для Західної України загалом.

Попри значну кількість праць, присвячених аналізу наслідків Першої світової війни, зокрема її впливу на українські землі, соціально-економічні аспекти воєнного періоду в контексті окремих етнографічних регіонів, таких як Бойківщина й Надсяння, залишаються недостатньо вивченими. Саме тому пропонуване дослідження є важливим внеском у вивчення історії Галичини початку ХХ століття, серед іншого її суспільного розвитку в умовах воєнних випробувань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження соціально-економічних процесів у Галичині в роки Першої світової війни, зокрема на територіях Бойківщини й Надсяння, оприлюднені в низці наукових праць. Наявні розвідки присвячені аналізу окупаційної політики, соціальних трансформацій, змін у господарській діяльності населення та культурно-освітньому становищі регіону.

Значний внесок у вивчення економічних змін на окупованих територіях здійснив С. Орлик [1], який досліджував продовольчий ринок у Східній Галичині й Північній Буковині в часи російської окупації, наголошуючи на реквізиціях та дефіциті продовольства. В іншій праці цього автора [2] встановлено й деталізовано факти мародерства, грабежів та механізмів вилучення майна у селян, що спричинили нові виклики для місцевого населення.

І. Кучера, Т. Гайналь і Р. Даниляк [3] проаналізували загальну соціально-економічну ситуацію жителів Східної Галичини в роки війни, вказавши на посилення соціальної нестабільності, занепад сільського господарства й кризу в системі постачання.

М. Байдак [4] розглянув громадську активність жінок у Галичині як складник їхньої соціальної емансипації. І. Берест [5] дослідив репресивні заходи щодо місцевого населення, які вплинули на соціальну структуру регіону. О. Білобровець [6] вивчив питання впливу польської інтелігенції Галичини на розвиток театрального мистецтва та преси й висновкував про зміни у культурному житті регіону.

С. Борчук і О. Дрогобицька [7] досліджували громадську діяльність духовенства Бойківщини й наголосили на його ролі у збереженні культурної спадщини й підтримці соціальної стабільності. І. Зуляк і В. Ковбаса [8] проаналізували особливості системи освіти під час російської окупації та констатували значне зменшення доступу до освіти через адміністративні утиски. У дослідженні І. Зуляка та Ю. Макара [9] розглянуто питання впливу війни на формування національної ідентичності українців Карпатського регіону. М. Литвин [10] вивчав польський національний рух у Галичині, що сприяло зміні етнополітичного балансу в регіоні. Значну частину наведених досліджень виконано з урахуванням історико-економічного аналізу, соціокультурного підходу й політико-історичного аналізу. Проте залишається

низка невирішених питань, зокрема деталізація соціально-економічної ситуації в Бойківщині й Надсянні, що і є завданням цього дослідження.

Отже, ця наукова праця заповнює наявні лакуни, оскільки шляхом аналізу маловивчених аспектів життя місцевого населення регіону Бойківщини й Надсяння у роки війни запропоновано новий підхід до розгляду соціально-економічних змін через призму мікроісторичних досліджень.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідження соціально-економічних процесів у Галичині в роки Першої світової війни містять низку аспектів, які потребують деталізації й глибшого наукового аналізу, зокрема локальні економічні трансформації, соціальна адаптація населення до воєнних викликів, вплив війни на формування національної свідомості, гендерні зміни в суспільстві, взаємозв'язок між військовими замовленнями та економікою регіону. Недостатньо вивченими залишаються питання механізмів самопомоги громад, участі жінок у суспільно-політичному житті, довготривалих наслідків воєнної економіки для сільського господарства, ремесел і торгівлі, а також змін у політичних настроях населення в умовах окупації та післявоєнної трансформації. Подальші дослідження цих аспектів дозволять укладати особливості соціально-економічного розвитку Галичини в зазначений період та його довгострокові наслідки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення основних соціально-економічних процесів, які відбувалися в Бойківщині й Надсянні в роки Першої світової війни.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань:

1. Схарактеризувати політичну й військову ситуацію в Галичині під час Першої світової війни, зокрема в Бойківщині й Надсянні.

2. Проаналізувати економічні трансформації в регіоні, зокрема кризу сільського господарства, занепад ремесел, проблеми торгівлі й продовольчої безпеки.

3. Виявити основні довготривалі наслідки війни для соціально-економічного розвитку Бойківщини й Надсяння.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. На початку Першої світової війни Галичина, зокрема Бойківщина й Надсяння, була частиною Австро-Угорської імперії та відігравала важливу стратегічну роль у планах військового командування обох протиборчих сторін [11]. Для Австро-Угорщини цей регіон був ключовою східною провінцією, що забезпечувала продовольством, а також була бар'єром перед наступом російських військ. Водночас для Російської імперії захоплення Галичини мало не лише військове, а й ідеологічне значення, адже царський уряд розглядав ці землі як «споконвічно російські», намагаючись інтегрувати їх до складу імперії.

Уже в серпні-вересні 1914 року російські війська здійснили масштабний наступ і захопили значну частину Галичини включно зі Львовом, що означало встановлення нового окупаційного режиму. Підконтрольні Австро-Угорщині території, у тому числі Бойківщина й Надсяння, стали ареною запеклих боїв, які спричинили значні руйнування інфраструктури, населених пунктів та сільськогосподарських угідь [12]. У регіоні почалися примусові мобілізації, реквізиції продовольства, що ще більше загострило соціально-економічну ситуацію. Окупаційна адміністрація Російської імперії розпочала політичні репресії проти місцевого українського населення, насамперед проти греко-католицького духовенства, яке розглядалося царською владою як опора австрійського уряду. У відповідь австрійська влада також проводила каральні заходи проти підозрюваних у лояльності до Росії, що спричинило хвилю арештів і депортацій місцевих москвофілів [3].

Ситуація змінилася в 1915 році, коли австро-угорські й німецькі війська розпочали контрнаступ і повернули більшу частину Галичини під свій контроль. Бойові дії на території Бойківщини й Надсяння супроводжувалися масовими руйнуваннями міст і сіл, оскільки російська армія, коли відступала, використовувала тактику «випаленої землі». Населення, що зазнало подвійної окупації, опинилося в умовах глибокої соціально-економічної кризи, спричиненої нестачею продовольства, руйнуванням господарств і депортаціями. Політична ситуація залишалася напруженою: австрійська влада відновила контроль, але посилила репресії проти тих, хто підозрювався у співпраці з російською адміністрацією. Тим часом український національний рух, попри складні умови, намагався зміцнити свої позиції, спираючись на підтримку легіону Українських січових стрільців та інших національно орієнтованих структур.

Отже, Галичина, зокрема Бойківщина й Надсяння під час Першої світової війни зазнала серйозних політичних та військових потрясінь. Часта зміна влади, репресії, мобілізації та руйнування глибоко змінили соціально-економічний уклад регіону, позначившись на житті його мешканців та майбутньому розвитку цих територій [13].

З перших місяців війни Австро-Угорська імперія провела загальну мобілізацію, яка торкнулася чоловіків працездатного віку, що призвело до значного скорочення чоловічого населення в селах і містах Бойківщини й Надсяння. Чоловіки, які пішли на фронт, залишили сім'ї без засобів існування, що особливо відчутно позначилося на сільських громадах, де традиційно саме чоловіки виконували основні господарські роботи. Крім того, частина мобілізованих не повернулася з війни або повернулася інвалідами, і це ще більше ускладнило економічне становище сімей [14].

Однією з найбільш драматичних подій війни стало масове переміщення населення. Унаслідок бойових дій та російської окупації тисячі мешканців

регіону були змушені залишати свої домівки, рятуючись від репресій, насильства та руйнувань. Частина жителів була депортована австро-угорською владою як підозрювані у співпраці з російською адміністрацією або як неблагонадійні особи. Зокрема, москвофільські кола зазнали масштабних репресій, що призвело до виселення багатьох їх представників у глибину Австро-Угорщини, зокрема в табір Талергоф. Тим часом російська адміністрація у 1914–1915 роках також проводила депортації, спрямовані насамперед проти греко-католицького духовенства та місцевої інтелігенції, яка підтримувала український національний рух [15].

Наслідком війни стала катастрофічна гуманітарна ситуація в регіоні. Масові руйнування інфраструктури, нестача продовольства та медичних ресурсів призвели до різкого зростання рівня смертності. В умовах антисанітарії та недоїдання поширювалися епідемії, зокрема тиф, холера та грип. Високий рівень смертності спостерігався як серед військових, так і серед цивільного населення, особливо дітей та осіб похилого віку, які були найбільш вразливими до хвороб і голоду.

Соціальні зміни, викликані війною, призвели до загального зубожіння населення. Втрата працездатного населення, руйнування господарств та реквізіція продовольства обома арміями зумовили погіршення економічної ситуації в регіоні. Бідність і соціальна нерівність стали ще більш вираженими: заможні верстви населення мали можливість виїхати в безпечніші райони або отримати допомогу від держави, тоді як найбідніші селяни опинилися на межі виживання. Зростання соціальної нерівності призвело до посилення напруги між різними групами населення, що в повоєнний період вплинуло на політичну та соціальну ситуацію в регіоні. Усі ці чинники в сукупності спричинили критичний дефіцит продовольства й найнеобхідніших товарів, що викликало стрімке підвищення цін на них. На тлі зростання цін спостерігалася тінізація продовольчого ринку, поширення спекуляції та приховування товарів, а також

реалізація неякісної харчової продукції. Навіть примусові адміністративні заходи й заборони, що супроводжувалися суворими санкціями проти місцевого населення та підприємців з боку окупаційної влади, не змогли зупинити негативні інфляційні процеси й зростання цін, а мали лише локальний стримувальний ефект [1].

Водночас воєнна економіка й військові замовлення створювали певні можливості для розвитку окремих галузей, хоч вони й не могли компенсувати загальну кризу. Основні економічні процеси, що відбулися в регіоні під впливом війни, представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Економічні трансформації в Бойківщині й Надсянні

Напрямок економічних трансформацій	Характеристика змін
Криза сільського господарства	Війна призвела до масштабних реквізицій продовольства й худоби для потреб армії, що спричинило виснаження ресурсів. Через мобілізацію чоловічого населення виникла гостра нестача робочої сили, яка позначилася на врожайності та обсягах сільськогосподарського виробництва. Значна частина орних земель зазнала руйнувань унаслідок бойових дій.
Продовольча ситуація	Воєнні дії та реквізиції призвели до дефіциту продовольства, що спричинило масовий голод місцевого населення. З метою виживання населення займалося контрабандою товарів через лінію фронту. У зв'язку з нестачею основних продуктів харчування сформувався «чорний ринок», на якому ціни на продовольство були значно вищими за довоєнний рівень.

<p>Руйнування інфраструктури, занепад ремесел і торгівлі</p>	<p>Унаслідок бойових дій значно постраждала транспортна інфраструктура, що ускладнило постачання товарів і продовольства. Багато ремісничих майстерень і торгових закладів були зруйновані або припинили діяльність через нестачу сировини й робочої сили. Торговельні зв'язки з іншими регіонами суттєво скоротилися.</p>
<p>Військові замовлення та їх вплив на економіку регіону</p>	<p>Військові потреби створили нові можливості для розвитку окремих галузей економіки, зокрема виробництва обмундирування, взуття та спорядження для армії. Проте більшість військових замовлень виконували великі підприємства в інших частинах імперії, а місцеве населення не отримало значної економічної вигоди від воєнної економіки.</p>

Джерело: власна розробка авторів

Економічні зміни в Бойківщині й Надсянні в роки Першої світової війни мали здебільшого негативний характер. Руйнування сільськогосподарської системи через нестачу робочої сили, реквізиції та воєнні дії призвели до продовольчої кризи й голоду. Торговельні обмеження й знищення інфраструктури ще більше посилили економічну нестабільність. Поширення «чорного ринку» та контрабанди стало відповіддю населення на кризу, але не могло розв'язати проблему загального зuboжіння. Військові замовлення стимулювали виробництво тільки в певних секторах, але не спроможні були компенсувати загальний спад економіки. Отже, війна спричинила глибоку соціально-економічну кризу, наслідки якої відчувалися ще тривалий час після її завершення.

Перша світова війна докорінно змінила життя мешканців Бойківщини й Надсяння, змусивши їх пристосовуватися до нових умов. Попри складні умови, у регіоні продовжували діяти українські культурні й політичні організації, які

намагалися підтримувати національну ідентичність та заохочували населення до громадянської активності. Діяльність таких структур як «Просвіта», Українських січових стрільців та інших національно орієнтованих об'єднань, була спрямована на збереження освіти, культури й політичної самосвідомості українців [4].

Важливу роль у соціальній адаптації відігравали волонтерські ініціативи. В умовах гуманітарної кризи українська громада організовувала допомогу пораненим, біженцям і сім'ям мобілізованих чоловіків. Благодійні організації, жіночі товариства й церковні громади збирали кошти, одяг і продукти харчування для найбільш вразливих верств населення. Особливу вагу мали українські комітети допомоги, які працювали як у Галичині, так і в еміграції, зокрема в Австро-Угорщині та США.

Війна спричинила значні зміни у світогляді місцевого населення, посиливши національну свідомість українців. Жорстокість бойових дій, репресії з боку окупаційних режимів та загроза втрати етнічної ідентичності змусили українців активніше відстоювати свої права [5]. У післявоєнний період зафіксовані були зростання громадянської активності, політичне пробудження й консолідація української громади в боротьбі за національне самовизначення.

Загалом соціальна адаптація населення в умовах війни відбувалася завдяки взаємній підтримці, активній участі у культурно-просвітницькому русі та національно-політичному житті. Попри економічні труднощі й репресії, українці зберігали єдність і готували підґрунтя для майбутніх соціально-політичних змін.

Висновки. Перша світова війна спричинила масштабні соціально-економічні зміни в Галичині, зокрема в Бойківщині й Надсянні. Воєнні дії, мобілізація, окупація та руйнування значно погіршили умови життя місцевого населення. Відчутного удару зазнало сільське господарство через реквізиції

продовольства, нестачу робочої сили й знищення земель унаслідок бойових дій. Криза торгівлі й ремесел, руйнування інфраструктури та скорочення економічної активності призвели до масового зубожіння населення. Водночас військові замовлення стимулювали розвиток окремих галузей, але їхній вплив був обмежений і не міг компенсувати загальний економічний спад.

Війна також спричинила глибокі демографічні зміни. Значну кількість чоловіків було мобілізовано, що не лише вплинуло на економічну активність, а й спричинило суттєві втрати місцевого населення. Біженство, депортації, епідемії та злидні загострили соціальні проблеми. Погіршення матеріального становища сприяло розшаруванню суспільства, посиленню класової нерівності та зростанню напруженості між різними групами населення. Однак війна й мобілізувала українське суспільство до самоорганізації та соціальної взаємодопомоги, що проявилось у волонтерських ініціативах, діяльності благодійних організацій і громадянській активності.

Довготривалі наслідки війни для регіону були вкрай негативними. Економічна відсталість, руйнування соціальних зв'язків і політична нестабільність були основними складовими післявоєнної кризи. Галичина зазнала серйозних політичних змін: боротьба між різними етнічними групами загострилася, що в подальшому суттєво вплинуло на регіональну ситуацію. Водночас пережиті труднощі посилили національну свідомість українців, зміцнили їхні політичні переконання й прагнення до незалежності.

Подальші дослідження проблеми можуть бути спрямовані на поглиблений аналіз конкретних аспектів соціально-економічних змін, зокрема удокладнення потребують питання ролі українських громадських і політичних організацій у воєнний період, впливу війни на гендерні відносини, демографічних змін та післявоєнної економічної відбудови регіону. Особливої уваги застуговує пошук, збирання й вивчення локальних джерел, зокрема спогадів очевидців, архівних матеріалів і статистичних даних, які дозволять

деталізувати картину життя населення Бойківщини й Надсяння в період Першої світової війни.

Список використаних джерел

1. Орлик С. До питання стану продовольчого ринку на окупованих росією територіях Східної Галичини Та Північної Буковини в роки Першої Світової війни. *Збірник тез III Міжнародної наукової конференції «Історія, археологія, інформаційна, бібліотечна та архівна справа: актуальні проблеми науки та освіти», 16 – 17 травня 2024 р.* 2024. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/be7adde7-5166-493b-9d3a-d1b8bab77f6f/content>
2. Орлик С. Мародерство, грабежі і розбій під час російської окупації Східної Галичини та Північної Буковини в роки Першої світової війни. *Український історичний журнал.* 2022. № 2. С. 4–16. DOI: <https://doi.org/10.15407/uhj2022.02.004>
3. Кучера І., Гайналь Т., Даниляк Р. Соціально-економічне становище мешканців Східної Галичини під час російської окупації у роки Першої світової війни (1914-1917 рр.). *Науково-теоретичний альманах Грані.* 2022. № 24(12), С. 5-14. DOI: <https://doi.org/10.15421/1721112>
4. Байдак М. Громадська діяльність як спосіб емансипації жінки в роки Першої світової війни (на прикладі українок Галичини). *Українознавчий альманах.* 2015. Вип. 18. С. 119–123.
5. Берест І. Р. Репресивні акції щодо населення Східної Галичини в роки Першої світової війни. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка".* 2007. Вип. 584. С. 52–57.
6. Білобровець О. Вплив польської інтелігенції Галичини на розвиток преси та театральної діяльності в Україні в роки першої світової війни. *Galicja. Studia i materiały.* 2024. № 11, С. 603–615. DOI: <https://doi.org/10.15584/galisim.2024.11.28>

7. Борчук С. М., Дрогобицька О. Я. Громадська діяльність духовенства бойківщини (кінець хіх – 30-ті рр. хх ст.). *South Archive (Historical Sciences)*. 2023. Вип. 42, С. 11–16. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2786-5118/2023-42-2>
8. Зуляк І., Ковбаса, В. СТАНОВИЩЕ ОСВІТИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ТА ПІВНІЧНОЇ БУКОВИНИ (1914 – 1917 рр.). *Східноєвропейський історичний вісник*. 2023. Випу. 26. С. 43–54. DOI: <https://doi.org/10.24919/2519-058x.26.275199>
9. Зуляк, І., & Макар, Ю. Східна галичина і західна волинь: Особливості культурно-освітнього і соціально-економічного становища у міжвоєнній польщі. *Litopys Volyni*. 2023. Вип. 28. С. 95–102. DOI: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2023.28.12>
10. Литвин М. Західноукраїнські виклики версальсько-вашингтонської системи міжнародних відносин (1918–1923). *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2024. № 18 С. 195–208. DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-18-19>
11. Borchuk S., Kostyuchok P. Каталізатори національної ідентичності українців Карпатського регіону під час Першої світової війни. *Eminak*. 2024. № 3. С. 147–165. DOI: [https://doi.org/10.33782/eminak2024.3\(47\).733](https://doi.org/10.33782/eminak2024.3(47).733)
12. Klok V. Polish national movement in galicia during world war I. *Scientific Papers of the Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Series: History*. 2022. Вип. 40. С. 43–50. DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2022-40-43-50>
13. Orlyk S. Purchases and requisitions from peasants in Eastern Galicia and Bukovina during russian occupation in the First world war. *Ukrainian Peasant* 2019. Вип. 21. С. 34–40. DOI: <https://doi.org/10.31651/2413-8142-2019-21-34-40>

14. Reient O., Yanyshyn B. Contemporary Ukrainian historiography of the First World War: Basic areas of scientific inquiry. У The great war 1914–1918: Comprehending the tragic experience. 2024. с. 231–258. Baltija Publishing. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-441-2-11>

15. Glizner V. Русифікація Східної Галичини на початковому етапі Першої світової війни. Філософія та політологія в контексті сучасної культури, 2012. № 3(4), С. 217-221. URL: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP/article/view/132>